

המשפחה וכדומה. אין אנו מכירים ואין אנו מקבלים תעודות כאלה, אבל מה נעשה גם בארץ וגם בחו"ל אם החוק ידרוש הכרת "גיור כהלכה" כזה, וכל "גר" ריפורמי יכשיר את עצמו ע"י טבילה "כהלכה" כזו? ואחרת, אם אין מקבלים גרים כאלה משום שאינם מוכנים להתנתג כיהודים שומרי תורה ומצוות ע"פ השו"ע, והחוק לא יכיר אותם ומונע מהם את הזכויות כיהודים, מה ייעשה עם נישואי תערובת וצאצאיהם העולים ארצה? האם תדרוש הממשלה שזוגות כאלה ישלחו את בניהם לבתי ספר ערביים? למבוכה זו וכיו"ב מרמזים מאמרי חז"ל: "אילמלא היתה כל התורה ניתנה בכתב לא הי' לרגל מקום לעמידה", וכשם שמצוה לחמר דבר הנשמע, כך מצוה שלא לומר שאינו נשמע.

עד כאן לשון מכתבי. שלחתי העתק גם להתאון הרב אליעזר שך, שלפי השמועה הוא נוטה לשיקולים שהזכרתי. אין לי צורך להאריך, ובפרט אחרי הכשולון החדש באחרונה.

סוף דבר ולא הכל נשמע, השאלה הבודעת היא לא גמיה יהודי אלא מי יהי יהודי ויחי כיהודי בעוד שמיטה ויובל.

הרב שאול ישראלי

הרב והרבנות באספקלריית הדורות

(מהרצאה בועידת רבני אירופה)

את הגרעין למוסד הרבנות בעם ישראל יש לראות כבר בימי משה במינוי שופטים, מהם שרי אלפים ומהם גם שרי עשרות. בהיות המינוי גם כלפי ציבור מצומצם של עשרה, ודאי שלא היה בכוחנותו רק לטפל בסכסוכים ובירור תביעות שבין אדם לחברו, דוגמת המוסדות השיפוטיים המקובלים, אלא עיקר הכוונה היתה הדרכת העם בחיי יום יום, לעמוד מקרוב על בעיותיהם ולבטיחם, בכדי שלא יגיעו הדברים למחלוקות וסכסוכים, שמשפרצו קשה ליישבם. היה במינויים הקמת מעין מוסד מקביל לכהונה, שגם היא בעצם יועדה להדרכת העם, כלשון הכתוב: כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו. מוסד הכהונה נמסר בירושה ונשמר כנחלת שבט מסוים, הוקם בזה מוסד הבנוי כולו על הכשרה אישית, סגולות גפש של מורמים מעם, אשר בהדרכתם מובטחת רמה גאותה של הצבור כולו.

שני פנים לתפקיד האחראי ורב הערך של רבנות. מצד אחד הם שלוחי דיין, נאמני הצבור, אשר קיבל על עצמו את הרב לראש ומנהיג. בהתאם לזה אומרים חז"ל: אין מעמידים פרנס על הצבור א"כ גמלכין בצבור (ברי

ג"ה). וכך אנו רואים באמת בתורה ביחס למינוי השופטים: הבו לכם אנשים וכו' ואשמם בראשיכם. מבחינה זאת יבחר הרב אשר באישיותו, בתליכותיו, ברמתו התרבותית והרוחנית, מתאים לתפיסת הצבור, למושגיו על יהדות, להבנתו איך צריך להיראות הרב העומד בראש, ומה צריכות להיות פעולותיו בצבור. ובדרך ביטוי חז"ל נאמר: פרנס לפי הדור (ערכין י"ז).

אכן, מאידך גיסא, הרי הרב הוא שלוחא דרחמנא. על הרב מוטלת האחריות להנהיג את העדה בדרך התורה, ליצור אצלם את הרצון לקבל מרות התורה, ולבנות את חיי הפרט והכלל על אושיות האמונה ודעת השם. מבחינה זאת אין על הרב להסתפק ברמה הרוחנית הקיימת של הצבור בו הוא פועל, לא לראות את הנתונים המציאותיים הקיימים כבלתי ניתנים לשינוי, אלא לעמול באופן מתמיד להעלות את הרמה, לבקר את התופעות השליליות, ולטפח ולשכלל את כל מה שראוי לחזוק, ולפי נוסח חז"ל יאמר: דור לפי הפרנס. כך אנו קוראים באותה פרשה בתורה שהזכרנו על מינוי השופטים בתפקיד השופט: כי המשפט לאליקים הוא. וכפי הסבר הרמב"ן:

כי לאליקים לעשות המשפט, כי על כן בראם להיות ביניהם יושר וצדק, ולהציל גזול מיד עושקו. ונתן אתכם במקומו. ואם תגורו ותעשו חמס, הנה חטא חטאתם לה' כי מעלתם בשליחותו!

וברוח זו גם דרשת חז"ל על הפסוק ואשימם בראשיכם, חסר יו"ד, לומר שאשמותיהם של ישראל תלויות בראשי דייניהם, שהיה להם למחות ולכוונם לדרך הישרה (רש"י שם).

כיצד למלא את שתי השליחויות הללו המוטלות על הרב — להיות גם שלוחא דידן, גם שלוחא דרחמנא, שהן על פי רוב מנוגדות וסותרות האחת את השניה? הרצון, ואף הצורך, להיות רצוי לצבור, להיות מקובל עליו ומכובד על ידו דורש לכאורה מן הרב לרדת אל הצבור, לדבר אליו לפי טעמו, לא להרגיז אותו ולא לנגוע בנקודות התורפה, שפלוגי או פלמוני נכשל בהן; לא כל שכן אם הללו הם מהדברים ערבים דשים בעקבם; זה מחייב לפעמים להחניף לתקיפים שהם מצויים בכל קהלה, להעלים עין מזומיהם, ולפעמים אף להצדיקם. ואכן לצערנו אין זו תופעה נדירה שהרב במקום להיות מנהיג הופך למונהג, משלים עם תופעות של שחיתות ולעתים גם נעשה להם מליץ יושר. על כרחך עולה האסוציאציה עם דמותו של לוט, שנאמר עליו בחז"ל שאותו יום מינו אותו אנשי סדום לשופט עליהם, והיה מלמד עליהם סניגוריה כל הלילה לפני המלאכים, עד שהוכרחו להפסיקו באמרם: עוד מי לך פה, כלומר, מי לך פתחון פה ללמד סניגוריה עליהם (רש"י שם).

מאידך, הרי קיום בנאמנות את התפקיד של שלוחי דרחמנא דורש אי-השלמה עם המציאות, תקיפות בעמידה על דעתו, אי-הרתעות מאמירת האמת, מאבק מתמיד עם תופעות בלתי רצויות. והרי זה פירושו לעמוד בריב מתמיד עם הצבור ועם תקיפיו! כיצד יתקיימו איפוא שתי השליחויות

הללו, כיצד לתאם בין הניגודים הללו, מצד אחד פרנס לפי דורו, ומצד שני — דור לפי הפרנס ?

עלינו לעיין יפה בדברי חז"ל ובתפיסתם את מנהיגי ישראל בכדי להשכיל למלא את היעוד של הרבנות כהלכה. "רעיא מהימנא" — זהו התואר של מרע"ה בווה"ק, בהתאם לאמור בתורה "ומשה היה רועה" שבחז"ל ניתנה לזה משמעות עמוקה. וכה הם דבריהם :

בדק הקב"ה לדרך ומצאו רועה יפה, שנאמר ויקחהו ממכלאות הצאן. אמר הקב"ה : מי שידוע לרעות הצאן איש לפי כוחו יבא וירעה בעמי. הו"ד : מאחרי העלות הביאו לרעות ביעקב עמו. אף משה לא בחנו הקב"ה אלא בצאן וכו'. אמר הקב"ה יש לך רחמים לנהוג צאנו של בו"ד, חי"ד, אתה תרעה צאני ישראל (שמו"ר פ"ב).

אהבה ומסירות הן המאפיינות את הרועה הנאמן, הרואה בצער הצאן הכושלת והרכה, "שידוע לרעות הצאן לפי כוחו", "רחמים לנהוג צאנו של בו"ד", ומסירות כלפי שולחו, בחינת "הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה", והן התכונות הנדרשות מרבני ישראל, מרועי ישראל ; הן הן המהוות החוליא המקשרת בין היותם שלוחי דידן לשלוחי דרחמנא ! לרדת אל העם, להיות שותף עמו בחולשותיו ובכשלונו, ונכונות לקבל על עצמו את האחריות לכשלונו : "אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת" ולפי הביטוי שבחז"ל : יאבד משה ואלף כמותו ואל יאבד אחד מישראל (ת' ואתחנן ו). ומזה גופא, מאותה הזדהות בלתי מסוייגת עם העם בירידתו, הרגשת האומללות של המצב תוה, אי-האפשרות של השלמה עם השארת העם בהתנוונותו, התפרצות אש שלהבת ושאגת כאב צורב של "מי לה' אלי", ושבירת תלוותות בתווק היד המפיגים את העם משכרונו במחול ההתבהמות מסביב לעגל, והמחזירים אותו לאורחא דמהימנותא.

ואכן אהבה אין קץ ומסירות נפש, שלא תאבד נפש אחת מישראל, איפיינו את הרבנות מדור דור. מעולם לא התכנפה הרבנות לקרן זוית, היא לא הסתפקה ביחידים סגולה מעולים, אלא דאגה לקהילה כולה, על למדינה ועל עמי הארץ שבה ; היא ראתה לפניה את הצבור כולו, את צרכיו החמריים והרוחניים, והיא השתדלה להפוך את התנאים שבהם היתה העדה נתונה למנוף של גילוי יתר של אהבת אחים, והתחזקות באמונת אומן באלקי ישראל ודבקות בתורתו.

בהסתכלנו אחורה על כל תקופת הגלות הארוכה, כשנדדנו מארץ לארץ, ללא תנאים קיום וללא זכות קיום, נתונים ללעג וקלס בגויים, רואים אנו כי רק התורה היתה משענתנו היחידה וסידור התפלה — הנאד אשר אליו שפכנו דמעותינו. אולם מי שם את התורה לפני העם ? מי שינן לו את האמת הגדולה "כי הם חיינו ואורך ימינו" ? מי חיבב את התורה על גדול וקטן, עד כדי נכונות

של מסירות גפש על ערקתא דמסאנא? הוי אומר: אלה היו רבני ישראל! כמאמרם ז"ל: "אני חומה — זו תורה, ושדי כמגדלות — אלו תלמידי חכמים." בתקופות אפלות של גזירות שמד, מסעי צלב ונסיגנות העברה על דת, כשנדמה היה שברוך הטבע אין תוחלת ואין תקוה, היו רבני ישראל באמונתם החזקה, בדרך כפייהם, בהתנהגותם הצנועה, בשימם לעצמם את דרכי חז"ל נר לנתיבתם, הדוגמא החיה לכל בית ישראל, אשר מהם ראו, ועפ"י מוצא פיהם חיו, ואף מתו מות קדושים.

ובעתות רגיעה, כשמצאו מנוחה-מה בארצות הגולה נתארגנו הקהלות במסגרת של חיי חברה עצמאיים, יחסים תקינים בין אדם לתבירו, עם מוסדות עזרה וחינוך למופת, על ידי תקנות הקהלות, מבוקרות ומאושרות ע"י רבני הקהלות, ועל ידי אסיפות רבנים של המדינות והמחוזות. הודות לזה היו קהלות ישראל בכל מקום מעין מדינה בתוך מדינה וממשלה בתוך ממשלה, שתקנותיה נתקבלו ונשמרו ביתר תוקף מאשר חוקי המלכות.

גם בשטח פתרון סכסוכים שנתגלעו בתוך הקהלות היו הרבנים והדיינים לידם, הערכאה השיפוטית היחידה, אשר לפנייהם הביאו בעלי הדין את טענותיהם. והיה דין התורה מקובל ונאמן על הצבור כדין צדק, והדיינים כדיני דין אמת לאמתו, לעומת הערכאות של הגויים אשר ביניהם חיו. עד כדי כך, שגם גברים היו מבכרים להביא את עצומותיהם נגד יהודי לפני הרב, מאשר לפני השופט שלהם.

על כן היתה תקופת ימי הביניים, המקובלת באופן כללי, כתקופה של נסיגה, של בערות ושל התגברות אמונות טפלות, ואילו בעמנו היתה זו תקופת פריחה לספרות התלמודית על כל ענפיה, וספרי השו"ת של אותה תקופה מהווים הוכחה בלתי מעורערת, שאכן התורה בעל פה יש בכוחה לפתור את כל שאלות החיים בדרך ישראלית מקורית.

התקופה החדשה באירופה העמידה את הרבנות בפני הצורך של הסתגלות לתנאים החדשים של המבנה הכלכלי, התרבותי והחברתי של בני הקהלה. הפיתוח הכלכלי וההישגים הכבירים של המדעים השונים, והשינויים החברתיים והמדיניים, ובעקבותיהם שויון הזכויות של היהודים במקומות מושבותיהם, הביאו את היהודים לקשרים הדוקים עם עם הארץ אשר בתוכו חיו. חיי הקהלה העצמאיים הלכו והצטמצמו הלכו והצטמקו. בבתי הספר ובבתי האולפנא למד הדור הצעיר היהודי יחד עם הצעיר מעמי הנכר, וממילא רכש לו את אותם מנהגים ואורח חיים כמו רעיו הנוצרים. חיקוי דרכי הגויים חדר לתוך בתי ישראל, ואף לכתלי בית הכנסת הגיע. בכדי לא לאבד את הקשר עם אנשי הקהלה היה אף על הרב לשנות את דמותו החיצונית וכן לרכוש מעמד מסוים בהשכלה כללית. בד בבד עם זה הצטמצמה גם הידיעה התורנית של הרב. היתה סכנה שהמצב ידרדר וילך. אך אז בא המפנה עם הופעתו של ר' שמעון רפאל הירש בפוינקפורט דמיין, שהצליח לעצב דמות של רב ויחד עם זה להחיות את המוסדות והחיים הקהלתיים בעדה. הוא לא גלחם בהשכלה ובתרבות

האירופית, אלא נחלץ להוכיח שאין הללו צוררות בהכרח את היהדות ואת אורח
החיים היהודיים, ועם קבלת הכלים של התרבות הנכרית, אפשר לצקת בהם
את היין היהודי המשומר. עדיין שנוי במחלוקת אם גם דרכו, שהיתה דרך
הקמת קהלות גפרדות, היא הדרך הראויה. יש דורשים לשבח ויש דורשים
לגנאי. ברם הנקודה היסודית שבשיטתו שבמקום להלחם עם הזרם
יש לנצלו בצורה חיובית, זה נתקבל כמעט ללא עוררין ברוב מדינות מערב
אירופה. החיים הקהילתיים אמנם צומצמו ולא היה להם אותו היקף כמו בתקופות
הקודמות. אולם מוסדות מסוימים שהקהלה מקיימת עומדים תחת פיקוחו
ואחריותו של הרב והרבנות של המקום. כאן יש להזכיר במיוחד את החיוב
להשקיע מאמצים בקיום או בהקמת רשת חינוך יהודית, וקבלת ואף הכשרת
מורים בעלי ידיעה תורנית ויראי שמים. אמנם זוהי השקעה שעיקר פירותיה
נראים רק אחרי שנים, עם גידול הילדים והשתלבותם באורח הדרגתי בחיים.
אולם זוהי השקעה רבת ערך, שיש לה גם תשלכות על התנהגות בתי החורים
במדה לא קטנה. ואמנם הרבנים למקומותיהם יודעים להתייחס לענין זה של
חינוך הדור הצעיר במדה מספקת של עירבות ואף זוכים לראות פרי בעמלם.
הסכנה המאיימת על החיים היהודיים בפרק הזמן האחרון היא לא
מההשכלה והמדע, אלא מרצון ההתפרקות המחולטת מערכי התרבות, והמתי-
נות הרואה כל תועבה כדבר טבעי שאין לברוח ממנו ואין לגנותו. ההפקדות
ביחסים שבינו לבינה, ההתמכרות לסמים, בוודות ללא שימת לב ללבוש ולמקום
מגורים, הליכת פרועי ראש ופרועי בגד, יחד עם פריעות כל דרכי מוסר, הנגע
שפשה בדור הצעיר של עמי אירופה, לא פוסח גם על צעירי היהודים. ומובן
שבתנאים אלה הרי הגבולות בין בער יהודי לבערה גויה או לתפך, נעלמים ואינם
קיימים עוד. גישואי תערובת הופכים להיות תופעת רגילה, שגם בני טובי
נכבדי הקהלה לא נוקו מהם. והשאלה איך להתייחס להופעת בן או בת זוג
מסוג זה בפעולות קהלתיות שונות, ודאי מעסיקות לא אחת את הרב. האם
לדחות או אולי לקרבו? אני מניח ששאלות מסוג זה ודאי תצטרכנה להתלבן
בועידה זו, כשם שגם שאלת קבלת גרים והשתלבותם בחיי הקהלה אין
לקבוע בדברים מעין אלה הלכה פסוקה. הכל לפי המסיבות, והרבה
לפי מה שיש לחזות מראש התוצאות. יש וקירובו של אחד מביא להרחבת הפרצה,
ויש וניתן להוציא יקר מזולל. אולם עיקר תשומת הלב צריכה להיות מוקדשת
לפעולות מניעה, שלא יגיעו לידי הצורך לטפל בבעיות מעין אלה. וזה על
ידי הרחבת התעמקת החינוך היהודי לתורה ולמצוות. כמו כן על ידי הפניית
הפנים למדינת ישראל. יש כיום הרבה מאד תורה בארץ ישראל! בצד תנועות
פורקות עול הולך ומתגבש דור צעיר בישיבות על סוגיהם השונים, אשר נושא
ברמה את היעוד היהודי. הישיבות התיכוניות אשר רבו, מוציאות מדי שנה
בחורים, שאם נכנסים לצבא, הם מקדשים שם שם שמים, והמפקדים מרבים
להלל את אלה אשר התייחסותם, למילוי תפקידם בצבא, ומסירותם למשימה
הם ברמה גבוהה; ואם מוצאים דרכם לישיבות גבוהות, לומדים בשקידה רבה

ומצטיינים ביראת שמים טהורה. גם באוניברסיטה ובענפי מדע שונים אינם מאבדים את זהותם וניכרים הם במעלליהם ובדרכיהם.

דומה שהדרך הטובה ביותר, איפוא, בכדי להבטיח את דור העתיד היא לנהל תעמולה בין ההורים להכנים לשלוח את הילדים בגיל ראשית ההתבגרות לא"י. חשוב גם להשריש את ההכרה בצבור שעתידי של עם ישראל הוא בארץ אשר נועדה לו מראשית הבריאה, ושלמרות כל המכשולים הנערמים בדרך לתקומת ישראל המלאה, הרי מתקרמים לאט לאט לריכוז נדחי ישראל בארצו.

עבודת ההסברה של הרב בדרשותיו צריכה להיות מופנית על העמקת ההרגשה של ההבדל שבין ישראל לעמים, על הסגולות המיוחדות של עם ישראל, ועל המדות שבהם הצטיין מאז ומעולם. על ערך הצניעות בחיי המשפחה, על ערך ההסתפקות במועט ועל חיי יושר וצדק, ברור שתגאי ראשוני, שהרב עצמו ישתדל לנקות עצמו מפגעי הדור. תהא דרכו בשלום ובמישור, יתהלך עם אנשי קהלתו באהבה ואחזה, יבקר בבתיהם, יתעניין בבעיותיהם האישיות, וידירכם בעצת אמת. אל יתפאר ואל יתיהר, אל יחניף ואל יתרפס! יהא זמנו הפנוי מעסקי צבור מוקדש להעמקת ידיעותיו ביהדות ובתורה. ירענן את ידיעותיו ביהדות ובתורה, וישמש דוגמא לאשר הוא דורש מצאן מרעיתו.

הרחבת רשת שיעורי תורה לחברי הקהלה, לכל אחד לפי דרגתו, והארת ההתרחשויות בעולם ובישראל באור התורה ותפיסת חז"ל, הם מתפקידיו הנכבדים של הרב, יחד עם שקידה על חיבוב קיומן של המצוות המעשיות ללא סטיה כלשהי מההלכה הכתובה והמסורה. שמירה הוגנת על כשרות המאכלים, שקידה על שיפור השירותים הדתיים, שמירה על צורה נאותה של התפלה ויחסים הוגנים בצבור היהודי, התרחקות מהעמדת דגש יתר על טקסיות, ושימת לב יותר על העבודה שבלב, יעוררו יותר ויותר את רגש הכבוד והאימון של בני הקהלה לרבם, ויסייעו לו להאחיב שם שמים על הבריות ולקרוב לתורה.

אל ינסה הרב ללכת בדרך הנראית קלה יותר — לענות אמן על התנהגות בלתי נאותה, גם אם הנכשלים בזה הם מנכבדי הקהלה. בדרך כזו גם אולם בתוקף משכנו יסביר הרב את ערכם הנצחי של מצוות התורה וחוקיה, ויראה לדעת כי כל התורה מקשה אחת היא, ואין קיום לערכי המוסר של היהדות אם ינתקו אותם ממקורם, שהיא התורה ונותן התורה. אל יתפס הרב ליאוש, גם אם יהא נדמה לו שדבריו נופלים על אוזנים אטומות. אל ימנע מלדבר על שמירת שבת כהלכתה ועל שמירה מדוקדקת של דיני טהרת המשפחה, גם אם רבים הם הנכשלים בזה, ויש ויחשוב שמוטב לדבר יותר על דברים המתקבלים יותר על לב השומעים. ישנן הרב לעצמו את מאמרי חז"ל "ישראל קדושים הם" (שבת פג), וישראל "מאמינים בני מאמינים" (במד"ר ז, ה). ואין אתה יודע אצל מי ומתי יעוררו הדברים את ההד הרצוי. חשוב

בעיקר שירגישו השומעים כי הדברים נאמרים לא מן השפה ולחוץ, שהדברים יוצאים מן הלב, וייתיחסו אל הרב בדרך ארץ. ואז יהא בטוח שסופם של דברי אמת להשמע, אם לא היום — אז מחר, ואם לא מחר — אז מתרתיים. הזיק היהודי הטמון עמוק עמוק בלב כל איש אשר בשם ישראל יכונה סופו להתלבות, כדבר הנבואה: והיה בית יעקב אש ובית יוסף לתבה. ובאו האובדים בארץ אשור והגדחים בארץ מצרים.

ולבסוף כמה מלים על היחס לתקומת ישראל ולמדינת ישראל. ודאי יש הרבה צללים במדינה אבל חס לו לרב להתפס לבקורת עקרה, ולזלזול או להתעלם מהגם הגדול של קום המדינה ושל זקיפת הקומה של עם ישראל שבא לו על ידי תקומת המדינה גם בארץ וגם מחוצה לה! זכור יזכור, ואף יסביר זאת לצאן מרעיתו, כי בארץ מתלקטים יהודים מכל קצוות הארץ; ואם ישנם בה הרבה בעלי מומים ורוחניים, הרי יש לתלות זאת בטומאות הגויים ושיקוציהם, אשר לא הצליחו עדיין להתגער מהם; וכי לעומת הללו ישנו גם צבור דתי גדול, ובמדה שיגדל יותר יצליחו להטביע חותמם על המדינה ועל היושבים בה. עוד זאת ייאמר, כי אימוץ הקשרים בין תפוצות הגולה לבין המדינה, ותגובות נאותות על המתרחש במדינה מהרבנים בחו"ל יש להן השפעה על רבי המדינה ושל הצבור כולו.

לפנינו התגשמות חזון הנבואה של יחזקאל על העצמות היבשות. הנה קרבות העצמות אחת רעותה, והנה קורם עליהם עור ובשר. עוד מעט ותבא הרוח ותכניס נשמה בגוף המתרקם, וקם יקום על רגליו העם, אשר ספדו לו סופדים וקברתו קוברים, וישמיע באזני העולם כולו את דבר אלקינו אשר יקום לעולם!

הרב שלמה דיכובסקי

אב"ד באשדוד ורב לעדת "ישורון", תל-אביב

על הדרך הנאותה לבחירת רבנים

לפני זמן קצר נערכו בחירות לכהונת הרבנים הראשיים לישראל, ובהן נבחרו למתן פאר כבוד מרגן ורבנן הגר"א שפירא והגר"מ אליהו שליט"א. הרבנים הנבחרים הם מגדולי התורה ותהוראה בדורנו וראויים לתפקידים מכל הבחינות, אולם מן הראוי לעורר ולהרהר על הדרך ועל השיטה שבה נבחרים רבנים בישראל.



לפי החוק נבחרים רבנים בישראל באמצעות "גוף בוחר", אשר מורכב מגציגים שונים (לרבנים ראשיים: 80 רבנים ו-70 נציגי ציבור; לרבנים מקומיים: שליש נציגי בתי הכנסת, שליש נציגי המועצה הדתית ושליש נציגי